

Förändring i Havanna & i Miami

Anita Persson och Jan Strömdahl

Med
skapande
fantasi kan
även badkar
förändras,
till soffor el-
ler blom-
låda.
Foto Eva
Björklund

Rafael Hernandez från Kuba deltog i den internationella författarkongressen i slutet av juni i Stockholm. Där deltog han i ett panelsamtal med de kubanska författarna René Vasquez Díaz, från Malmö, och Mayra Montero från Miami, samt USA-journalisten Ana Menendez. Intressant nog kom samtalet inte att handla så mycket om de förändringar i Kuba som media spekulerar så mycket om, utan om svårigheterna att vara "dissident" i Miami, och om förhoppningarna om en öppning där. De behandlas i en artikel på sid 5.

Det blev istället under två kvällar på Latinamerikansk bokhandel i Stockholm som Rafael Hernandez diskuterade situationen i Kuba. Han är förhoppningsfull om en utvecklad socialism men ser också svårigheter.

RH är redaktör för "Temas, cultura, ideologia, sociedad", tidskrift för debatt, som startade 1995 för att främja den samhällspolitiska och kulturella debatten. "Temas" kommer ut en gång i kvartalet med temanummer, håller rundabordssamtal som samlas i debattböcker. Den har också en hemsida: www.temas.cult.cu

"Fler partier ger inte mer demokrati"

"Transition" eller "övergång" har blivit ett fullt ord för oss kubaner, men det borde inte vara så. Marx talade om övergången från kapitalism till socialism, från socialism till kommunism. Che, Fidel, Gramsci har talat om övergångar och skeden inom dem. Problemet är att "transition" har blivit kodord för tillbakagång till kapitalism.

"Transitionen" inleddes 1959 i Kuba från kapitalism till

socialism och den har sedan dess genomgått flera skeden för att rätta till eller för att anpassa tex till den svåra ekonomiska situation som uppstod vid sovjetblockets sammanbrott. Vi inser klart att vi befinner oss i ett övergångsskede, dock inte till kapitalism, utan till förnyad socialism. Nu är det dags att lösa problem som förblivit olösta eller uppstått under överlevnadsskedet.

När det gäller att återupprätta och utveckla socialismen på Kuba finns några kärnpunkter:

1. Samhällelig egendom. Det har i många fall uppfattats som detsamma som statlig egendom. Det ifrågasätts i Kuba och de flesta politiska ledare är överens om att socialism är mer än så. I grundlagsändringen 1992 klargjordes att samhällelig egendom kan vara statlig egendom av de grundläggande, viktigaste produktionsmedlen, men behöver inte omfatta alla produktionsmedel. Kooperativ egendom, kommunal egendom, sociala organisationer och andra former av gemensamt ägande är också samhällelig egendom. Grundlagen erkänner också privat, enskilt eller familjebaserat ägande av produktionsmedel inom ramen för en socialistisk samhällsordning.

2. Marknaden. Vi hade en marknad av småföretag inom servicenäringar fram till 1968, då allt förstatligades. Men vi ansåg att det var ett socialistiskt samhällsbygge både före och efter. Nu debatteras möjligheten att återupprätta en del av detta, men i form av kooperativ. Inom jordbruket har vi haft kooperativ och enskilt ägande parallellt med statliga jordbruk hela tiden. Grundregeln är att inte exploatera

andras arbete för egen vinst.

3. Deltagande. Det har minskat. Det beror inte på att de politiska formerna och institutionerna inte är demokratiska. Problemet är att de inte fungerar som de ska. I praktiken har det folkliga deltagandet i folkmakten minskat bl a på grund av trötthet, ingen ljusning i sikte och att förslag inte leder till resultat. Politisk debatt och påverkan på besluten är avgörande för ett socialistiskt system. Detta har malts ner av problemen och av byråkratin. Det är ett återupplivande av denna debatt som Raul (Castro) uppmanar till. Han uppmanar till kritisk och öppen debatt i media. Det har fungerat dåligt, utom möjligen i radion, som erbjudit betydligt större utrymme och möjligheter för debatt än både tidningar och teve.

4. Ungdomen. De unga, som aldrig upplevt socialismen utan umbäranden, är underrepresenterade i det politiska livet. De måste få plats med sina erfarenheter och drömmar. Detsamma gäller kvinnorna, även om vi har kommit ganska långt med 45 procent i nationalförsamlingen.

Tillsammans måste vi diskutera fram ett nytt politiskt samförstånd, med utrymme och uppmuntran för aktivt deltagande, bygga upp nya strukturer - inte vertikala utan mer horisontella - och nya utmaningar också för ungdomen, på samma sätt som vi fick i revolutionens inledningsskeden.

Det folkliga deltagandet har börjat ge resultat. Decentraliseringen av jordbruket, kommunernas ökade ansvar och beslutsförmåga, upplåtelsen av statlig mark, som legat i träda, till enskilda och kooperativa jordbrukare samt höjningen av inköpspriserna till jordbrukarna är kanske den viktigaste reformen. Folkmaktssystemet är ryggraden i den demokratiska socialismen, om den inte får kött på benen bryter den ihop. Folkmaktens nationalförsamling är högsta beslutande organ, ledamöterna är folkvalda, inte partivalda. Flerpartisystem kan diskuteras, men det är inte något som folk ser som en lösning eller i alla fall inte som någon prioritet. Fler partier är inte detsamma som mer demokrati. I Latinamerika är partierna och partisystemet i kris och folk där har inte förtroende för partierna. De vill ha folkmakt inte partimakt, de vill ha direktdemokrati - deltagande demokrati - och ser inte partierna som ett redskap för det. Det viktigaste för oss kubaner är att utvidga demokratin i folkmakten och utvidga ramarna för debatten. Det handlar inte om att alla ska tycka och tänka samma sak. Det handlar om att öppna vägarna för verklig folkmakt utan byråkratiska stoppklossar.

Vi har några få i utlandet omhuldade "dissidenter" men massor av oliktankande i Kuba. Vårt problem är inte brist på åsikter utan brist på handling - att veta att ens mening betyder något och leder till resultat.

Vi är optimister, fiendens drömmar om "transition" i Kuba kommer vi inte att bidra till att förverkliga. Vi vill lära av andras erfarenheter och kunskaper - men inte ta efter.

Det vi arbetar för är fortsatt övergång till socialism och att stärka det civila samhället. Detta har vi byggt på hela tiden - civilsamhället och sociala rörelser, ideella organisationer och folkrörelser. Vi måste häva informationsblockaden och den internationella, massmediala, underförstådda sammansvärjningen, som framställer vårt samhälle i totalt förvridd skick.

Den nya generationen på Malecon. Foto Lärarresan 2008